

Сімейна медіація як спосіб врегулювання конфліктів між подружжям

Інна Долянська

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: DolianovskaIM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-1606-7096*

Михайло Войтенко

*здобувач ступеня вищої освіти «Магістр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: VoitenkoMO@krok.edu.ua*

Конституція України гарантує право на судовий захист та справедливий суд (ст. 55, 61), що може включати доступ до медіації [1].

Зазвичай українці звертаються до органів правосуддя для вирішення спорів, навіть не замислюючись про те, що безліч таких спорів можна було б вирішити в досудовий або позасудовий спосіб. Це призводить до перевантаження судової системи, великих бюджетних видатків на утримання цієї системи, а також занадто тривалого розгляду справ у суді. При цьому переважна більшість осіб, які звертаються до суду для вирішення сімейного спору, навіть не знають про можливість його мирного вирішення в досудовий чи позасудовий спосіб (наприклад, шляхом укладення відповідних договорів, що стосуються поділу майна подружжя, визначення місця проживання дитини, утримання дітей тим із батьків, хто проживатиме окремо, та його участі у вихованні), а також про можливість вирішення цих питань у процесі медіації [2].

Мета дослідження полягає у вивченні ефективності сімейної медіації як інструменту для вирішення подружніх суперечок, відновлення взаєморозуміння та пошуку спільних рішень, які враховують інтереси обох сторін, сприяючи збереженню або конструктивному завершенню шлюбу та мінімізації негативного впливу конфлікту на сім'ю та дітей, використовуючи нейтрального посередника.

Сімейна медіація – це добровільний, конфіденційний процес, де медіатор допомагає подружжю, що в конфлікті, знайти взаємоприйнятні рішення щодо дітей, майна та інших сімейних питань, працюючи поза судом або як доповнення до нього, а юридичні гарантії в Україні забезпечуються через законодавство про альтернативне вирішення спорів, захист прав дітей (Сімейний кодекс), принципи конфіденційності та добровільності, що захищають права особистості та гарантують рівність сторін, фокусуючись на їх інтересах і потребах, а не на нав'язуванні рішень[3]. .

Основними принципами в сімейній медіації є добровільність – участь медіатора за згодою сторін, конфіденційність – не розголошення інформації, нейтральність – медіатор не займає певну сторону, рівність сторін – кожна сторона має рівні права та право голосу.

Основними аспектами захисту прав в сімейній медіації є забезпечення прав дитини, захист від порушень інтересів третіх осіб, доступ до правосуддя та

безоплатна допомога.

Забезпеченням прав дитини в сімейній медіації фокусується на принципі «найкращих інтересів дитини». Вона дозволяє батькам самостійно домовитися про утримання та виховання, уникаючи травматичних для дитини судових процесів.

Захистом від порушень інтересів третіх осіб називають угоди за результатами медіації, які не можуть містити положень, що порушують права інших осіб, інтереси держави або суспільства.

Медіація розглядається як інструмент реалізації права на справедливе та швидке вирішення спору, що особливо актуально в умовах перевантаження судів [4].

Наразі активно запроваджується практика залучення медіаторів центрами з надання безоплатної правничої допомоги (БПД), що забезпечує доступ до медіації вразливим категоріям громадян[5]. В тому числі така можливість видається дієвою і для сімей, члени яких перебувають у конфліктних відносинах з питань розподілу майна, розлучення, виховання та перебування дітей (дитини) тощо.

Ключові слова: медіація; сімейні конфлікти; права та свободи; сімейні правовідносини.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 01.12.2025)
2. Даниленко П. Сімейна медіація як альтернатива суду. Юридична газета. 2019. №38-39 (692 – 693). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/simeyna-mediaciya-yak-alternativa-sudu> (дата звернення 01.12.2025)
3. Сімейний кодекс України Редакція від 12.09.2025 (Відомості Верховної Ради), 2002, №21-22. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення 01.12.2025)
4. Про медіацію: Закон України. Документ 1875-IX (Відомості Верховної Ради). URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення 01.12.2025)
5. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України Документ 3460-VI, Редакція від 04.07.2025. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення 01.12.2025)